

Een Belgisch Witteke

Redactioneel

Jo Buelens

Politicoloog aan de Vrije Universiteit Brussel

De verkiezingsslag is nu volop aan de gang. Het duwen en trekken om optimale lijsten te vormen zorgt bij de traditionele partijen voor de nodige kopzorgen. Ook bij de nieuwe partijen draait de molen op volle toeren. De actualiteit leert dat deze nieuwe organisaties ook met de nodige spanningen worden geconfronteerd. Dat is niet verwonderlijk, want zij hebben nog een bijkomende moeilijkheid: een plaats verwerven in de politieke arena, en die zit aardig vol.

Er bestaan in de politieke wetenschappen geen toverformules om het succes van een partij te voorspellen. Toch moeten enkele voorwaarden vervuld zijn vooraleer een succes mogelijk wordt. Een eerste vereiste is een minimum aan organisatie. De meeste nieuwe formaties hebben daar niet te veel last mee. Ze houden regelmatig partijcongressen, hebben een programma, meestal een website en werven leden. Het verzamelen van de nodige handtekeningen en het indienen van de lijsten zal een ultieme test zijn om de degelijkheid van de organisatie te toetsen. Een tweede voorwaarde is het beschikken over middelen. Dat hoeft niet noodzakelijk geld te zijn, maar wat infrastructuur, publicaties en zichtbaarheid naar de buitenwereld is toch een minimum. Dit lijkt al minder evident voor bepaalde formaties. Een derde voorwaarde is dat het aanbod aansluit bij een kiezerspubliek. Dit is een noodzakelijke, maar moeilijk in te schatten voorwaarde voor succes. Het is juist dit aanbod dat bij de nieuwe partijen enkele gelijkenissen vertoont: het is wit en Belgisch.

Het is wit

Al spoedig na het succes van de witte mars braken de speculaties los. Wie als partij dit protest kon kanaliseren en als spreekbuis kon optreden voor deze gevoelens wist zich verzekerd van een electorale overwinning. Langs

Vlaamse zijde werd duidelijk dat geen enkele bestaande partij bij machte was om de witte mars te recupereren. Alle ogen waren gericht op Paul Marchal, die als enige ouder van een vermoord kind openlijk de politieke kaart trok. Hij richtte dan ook de PnPb op, een partij voor nieuwe politiek in België, waarbij justitie, politie en slachtofferhulp basisonderwerpen zijn. De opiniepeilingen stelden schitterende resultaten in het vooruitzicht voor de nieuwe partij. Vier maanden voor de verkiezingen zijn waarnemers niet meer zo zeker van het succes. Niet alleen zijn er de constante interne spanningen binnen de PnPb, die door de pers breed werden uitgesmeerd. Er zijn ook kapers op de kust. Eén ervan is ID21. Het geesteskind van VU-voorzitter Bert Anciaux volgde eerst een meer onafhankelijke koers, om zich daarna voor de verkiezingen weer aan de VU te koppelen. Het programma grijpt terug, zij het in vage bewoordingen, naar dezelfde basisideeën van eerlijke politiek, goede justitie, betere politie en basisdemocratie. Vraag is of deze invulling van het programma alleen voldoende zal zijn om een grote groep kiezers te bewegen. De traditionele partijen hebben immers ook niet stil gezeten. De hervormingen bij justitie en politie moeten het concrete antwoord zijn op enkele witte verzuchtingen.

Twee partijen willen op een andere manier een plaats veroveren in het politieke landschap. Solide en Vivant gaan inhoudelijk sociaal en liberaal trachten te verzoenen. Het voorbeeld is D66 in Nederland, dat als bindmiddel dient voor een paarse coalitie. Rood en blauw kunnen samen volgens Solide en Vivant, maar ook zij laten niet na om een wit accent te plaatsen. Men moet het ijzer smeden als het heet is, zegt het spreekwoord. De vraag is of de witte mars en de bijkomende gevoeligheden nog bespeelbaar zullen zijn in juni bij de verkiezingen.

Het is Belgisch

Waar het claimen van het gedachtengoed van de witte mars evident is voor deze nieuwe protestpartijen, is de Belgische houding dat veel minder. Op ID21 na, steken ze allemaal heel wat energie in het oprichten van lokale afdelingen, zowel in Vlaanderen als in Wallonië. Ook in de naamkeuze is de tweetaligheid opgezocht. Voor wie actie voert rond de strijdpunten van de witte beweging is deze Belgische houding nog te begrijpen. Politie en justitie zijn nu eenmaal nog overblijvende bevoegdheden van het federale België. Voor partijen als Solide en Vivant is het minder aannemelijk om deze kaart te trekken. Vlaanderen en Wallonië gaan op sociaal en economisch vlak meer dan ooit hun eigen weg. De komende staats hervorming laat niet vermoeden dat hierin een ommekeer zou komen, integendeel. Wat eveneens opvallend is, is dat het steevast om oorspronkelijk Vlaamse initiatieven gaat. Tot nu toe is er in Wallonië nog geen nieuwe partij opgestaan die zich beroept op de deelnemers aan de witte mars. Nochtans zijn de witte comités daar veel sterker ontwikkeld dan in Vlaanderen. Dat die sterke aanwezigheid zich toch niet vertaald heeft in een nieuwe partij is wellicht te verklaren door het feit dat de groenen in Wallonië blijkbaar wel in staat zijn geweest de spreekbuis te worden van de witte beweging. De openlijke steun van Gino Russo aan Ecolo zal daar zeker niet vreemd aan zijn.

Er is geen enkele aanwijzing dat het uitspelen van de Belgische kaart een troef zal worden. Bij de verkiezingen van 1995 behaalden partijen als Eenheid der Belgen of Unie opvallend lage scores. Nochtans was door de reactie van het volk op de dood van koning Boudewijn bij deze partijen de hoop gerezen dat er toekomst was voor een Belgische partij. Niets bleek minder waar. Ook de dood van de kinderen deed een gevoel van solidariteit ontstaan over de taalgrenzen heen. Deze hou-

ding van de bevolking in emotionele momenten staat in schrill contrast met de politieke realiteit. Hoe dichter de verkiezingen naderen, hoe meer de traditionele partijen zich trachten te profileren op het communautaire vlak. Dat is niet echt verwonderlijk als men weet dat het eerste punt op de agenda van de nieuwe regering(en) het overleg van gemeenschap tot gemeenschap zal zijn. Brussel blijft de grote knoop om door te hakken, en in datzelfde Brussel komen door de strategie van het Vlaams Blok en de agressieve taal van het FDF de taalevenwichten nog meer in gevaar. Hoe-

wel het communautaire in de partijprogramma's waarschijnlijk niet zal dienen om zich te profileren bij de verkiezingen, zal het toch een hoofdpunt zijn op de agenda bij de onderhandelingen voor de nieuwe regeringen. De vraag naar meer België zal wellicht niet aan de orde zijn. De kans is natuurlijk klein dat de nieuwe partijen daarvan wakker liggen. Hun grootste zorg zal zijn een zetel te veroveren. De laatste nieuwkomer die dat lukte was Rossem. Hij was niet wit, hij was niet Belgisch, maar verpersoonlijkte de anti-politiek. Dan liever een Belgisch Witteke.